

Іванова О. М.,
викладач історії,
Миколаївський фаховий коледж
економіки та харчових технологій

ВИХОВНА РОБОТА ЯК СКЛАДОВА ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В КОЛЕДЖІ

Політичні та соціальні процеси, що відбуваються в Україні і спрямовані на утвердження демократичних засад розвитку держави, зумовлюють необхідність відповідних змін у всіх сферах народного господарства, в тому числі і в галузі освіти.

Основними складовими освіти є виховання, навчання і розвиток. Однак слід зазначити, що такий поділ є умовним, оскільки в реальному процесі всі зазначені сфери пов'язані і являють собою єдиний процес, який має останнім часом актуальне значення в зв'язку з реформуванням освіти, коли проблема виховання в учбових закладах стоїть особливо гостро.

Нова ідеологія суспільства, нове соціальне середовище і реалії ставлять перед освітянами нові завдання в підготовці фахівців. Ефективність і якість освіти залежать від взаємодії навчання і виховання, яке повинно стати невід'ємною частиною діяльності учбових закладів ще й в силу того, що останнім часом змінився соціально-психологічний портрет студентства. Студенти нинішнього часу мають інші моральні критерії і життєві орієнтири, нерідко змушені забезпечувати себе матеріально, схильні до стресів, зневажливо ставляться до навчання. Одна з причин такої поведінки студентів бачиться в недостатній організації навчального процесу, в невідповідності навчальних програм і методів навчання вимогам часу, в домінуванні авторитарного стилю спілкування, в ігноруванні інтересів і прав студентів. Саме тому виховання як спосіб соціалізації і адаптації в мінливому суспільстві слід розглядати в якості одного з головних компонентів освіти.

Виховання у коледжі повинно розумітися як спеціальна робота, спрямована на становлення у студентів системи переконань, моральних норм і загальнокультурних якостей, на надання їм допомоги в життєвому самовизначенні, моральному, цивільному та професійному становленні, на створення умов для самореалізації особистості. Виховна робота у коледжі не тільки створює умови для саморозвитку студентів, а й орієнтує їх на майбутню професійну діяльність, інакше кажучи, у студента повинні формуватися не тільки особистісні, а й професійно значущі якості. Таким чином, метою виховання є різнобічно розвинена особистість майбутнього

конкурентоспроможного спеціаліста з фаховою передвищою професійною освітою.

Основними учасниками виховного процесу є суспільство, студент, викладачі та співробітники учбового закладу. Процес виховання в коледжі має йти за двома напрямками:

- через навчальний процес, інакше кажучи, під час навчальних занять;
- через позанавчальну діяльність, тобто у вільний від навчання час.

Виховні завдання під час навчальних занять виконуються як у прихованій формі, так і у відкритій, цілеспрямованій формі. Прихована форма виховного процесу являє собою вплив всієї організації, всього ходу педагогічного процесу на становлення особистісних якостей студентів.

Так, наприклад, дотримання навчальної дисципліни викладачем, любові до предмету, який викладає, зацікавленості в успіху студентів, правильна мова, хороші манери і т.д. - все це має позитивне виховне значення і формує у студентів сумлінність, старанність, працьовитість, відповідальність і інші позитивні якості. Студент не усвідомлено переймає дані риси у викладача.

Виховання у відкритій формі - це цілеспрямований вплив змістом навчальної дисципліни на становлення особистості студента. Наприклад, рішення проблем, дослідницька робота формують у студентів вміння аргументувати, самостійно мислити, смак до наукового пошуку, розвиває творчість, професійні вміння.

Однак в даний час не в повній мірі забезпечується єдність виховного та навчального процесів, оскільки часто навчальна інформація відсуває на задній план виховання на заняттях. Причини цього в тому, що багато викладачів вважають виховну роботу другорядною. Необхідно відзначити, що у викладанні будь-якого предмета слід використовувати ті фрагменти, які мають виховне значення.

Так, наприклад, застосування комп'ютера в навчальному процесі сприяє вихованню самостійності особистості, точності в роботі і відповідальності. При залученні студентів до науково-дослідної роботи особистість розвивається творчо, формується система усвідомлених знань, відповідальність за виконання навчально-виробничих завдань.

Відповідно до основних цілей виховання хочу виділити наступні його напрямки: професійно-трудове, громадянсько-правове, культурно-моральне, спортивно-оздоровче, національно-патріотичне, які повинні бути присутніми на всіх рівнях навчальної та позанавчальної роботи: на лекціях, семінарах, виробничій практиці, в роботі кураторів з студентами, в діяльності студентських організацій.

Професійно-трудове виховання - це спеціально організований процес залучення студентів до професійної праці, сутність якого полягає в залученні студентів до професійно-трудової діяльності і до пов'язаних з нею соціальних функцій відповідно до напряму підготовки та майбутнім рівнем кваліфікації. Дане виховання здійснюється на навчальних заняттях по всім професійно-орієнтованим дисциплінам і під час виробничої практики, коли формуються свідоме ставлення до обраної професії, соціальна компетентність, навички міжособистісного ділового спілкування, а також такі якості особистості, як працьовитість, раціональність, професійна етика, здатність приймати рішення, вміння працювати і інші. Відбувається знайомство студентів з основами професії, професійним досвідом і етикою, підвищення рівня адаптації до сучасного ринку праці.

Громадянсько-правове виховання передбачає вироблення у студентів таких якостей, як повага до прав і свобод людини, любов до учбового закладу і Батьківщині, сім'ї і т.д., включає в себе формування громадянської позиції, політичної культури і свідомості, культури міжнаціонального спілкування, толерантність, знання правових основ і законів, виховання почуття відповідальності.

Культурно-моральне виховання є одним із важливих завдань виховання, що полягає у формуванні освіченості, культури, справедливості, чесності, порядності, здатності до співпереживання, суспільної моралі у студентів. В якості критеріїв морального виховання в системі освіти виступають рівень знань, переконаності в необхідності виконання норм моралі, сформованість моральних якостей особистості, вміння і навички відповідної поведінки в різних життєвих ситуаціях.

Фізичне виховання і пропаганда здорового способу життя спрямовані на розвиток у студентів фізичних і духовних сил, зміцнення витривалості, сприяють набуттю знань про здоровий спосіб життя, розумовому розвитку, допомагають чіткої організації праці, формують уявлення про безпеку куріння, алкоголізму, наркоманії і т.д. Фізичне виховання націлене не тільки на формування тілесного здоров'я, але і на здоровий спосіб життя, на становлення особистісних якостей, які забезпечать психічну стійкість в нестабільному суспільстві і прагнення до життєвого успіху.

Національно-патріотичне виховання – один із головних векторів діяльності всього українського суспільства. Стратегічні підходи до національно-патріотичного виховання дітей та молоді в системі освіти визначено Указом Президента України від 18.05.2019 № 286/219 «Про Стратегію національно-патріотичного виховання», постановою Кабінету Міністрів

України від 09.10.2020 № 932 «Про затвердження плану дій щодо реалізації Стратегії національно-патріотичного виховання на 2020-2025 роки».

Постановою Кабінету Міністрів України від 30 червня 2021 р. № 673 затверджено Державну цільову соціальну програму національно-патріотичного виховання на період до 2025 року.

Концепцію Програми схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 9 жовтня 2020 р. № 1233. [1].

Метою програми є удосконалення та розвиток цілісної загальнодержавної політики національно-патріотичного виховання шляхом формування та утвердження української громадянської ідентичності.

Напрямок національно-патріотичного виховання, для мене, як викладача історії, є одним із найголовніших. Хіба можливо виховувати громадянина своєї країни не знаючи історії своєї батьківщини?

Тому, на заняттях і позанавчальній роботі я намагаюся зробити так, щоб враження минулого входили в духовний світ сучасних підлітків. Вони вчать повазі до предків. Вони будуть знати, що в свою чергу, передати своїм нащадкам.

Формуванню патріотизму сприяють заняття та заходи, в ході яких студенти знайомляться з визвольною, справедливою боротьбою українського народу проти завойовників. Вони не тільки вивчають історичні події різних епох, а й осмислюють внесок видатних особистостей, які творили історію своєї батьківщини. Вивчення життя, діяльності, думок, творчої спадщини історичних особистостей, які залишили значний слід в історії країни, нашого народу, є основою для виховання ціннісних орієнтирів сучасних підлітків.

В своїй діяльності я використовую:

- перегляд і обговорення документальних або художніх відеофільмів (фрагментів, або, якщо дозволяє час і є бажання студентів повністю після занять), які збігаються з досліджуваною темою;

- очні екскурсії в музеї нашого міста та заочні за межами області приурочені до найважливіших історичних дат і подій;

- участь в конкурсах та конференціях різного рівня наприклад: «Дослідження та дослідники нашого краю», «Історичний Миколаїв» та ін.;

- робота дослідницького клубу «Колесо історії».

Таким чином, через навчальні дисципліни можливо вирішувати багато виховних завдань. В результаті вивчення гуманітарних дисциплін формуються світогляд і ціннісні орієнтації студентів. Природничі дисципліни сприяють виробленню інтелектуальних умінь, наукового мислення. Фахові

дисципліни формують вміння використовувати отримані раніше інтелектуальні вміння, розвиток творчих начал.

Виховні завдання реалізуються в процесі педагогічного спілкування, в використанні активних методів навчання, які спонукають студентів проявити себе у спільній діяльності, прийняти виважене рішення. Колективні види діяльності сприяють набуттю навичок роботи в колективі, вміння управління колективом. Важливе актуальне значення має і самостійна робота, що виробляє здатність приймати рішення і навички самоконтролю.

Сказане вище дозволяє зробити висновок про неподільність навчання і виховання, які представляють собою єдиний процес цілеспрямованого формування особистості фахівця. Освіта не може зводитися виключно до передачі знань, вона повинна виконувати і такі функції, як формування ряду нових особистісних якостей, нових ціннісних орієнтацій, гнучкого мислення, установок на діалог і співпрацю.

Список використаних джерел

1. Лист МОН № 1/9-362 від 16.07.21 року. Деякі питання організації виховного процесу у 2021/2022 н. р. щодо формування в дітей та учнівської молоді ціннісних життєвих навичок.
2. Дуська Н. Виховне навчання як пріоритет сучасної освітянської політики в Україні/ Нові технології навчання: збірник наукових праць. ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти». Київ, 2020. Вип.94. С.90-93